

ב"ה

יום כיפור

ויהי סער גדול בימים והאניה חשבה להשבר
יונה א, ד.

מלך צרפת – הוא 'שכיר' של רש"י

מעשה ביהודי עשיר שהיתה לו "יאכטה" שבה היה מפליג בימים מפעם לפעם, יהודי זה התקרב ליהדות והתחיל לקיים תורה ומצוות, ובהפליגו ב"יאכטה" שלו, רצה להתפלל ולכוון פניו לצד מזרח, ולכן ביקש מרב-החובל שיאמר לו היכן הוא צד מזרח. בפעם הראשונה לא גילה רב-החובל, התעניינות מיוחדת בשאלה זו (היכן הוא צד מזרח), בחשבו "מקרה נקרה" הוא. אבל בראותו ש"בעל הבית" שואל אותו מפעם לפעם היכן הוא צד מזרח - החליט רב-החובל לברר את פשר הדבר, ושאלו: למאי נפקא-מינה עבורך היכן הוא צד מזרח. השיב לו "בעל הספינה": יהודי הנני, וברצוני להתפלל להקב"ה ולכוון את פני לירושלים, הנמצאת (ביחס לארצות אלו) בצד מזרח, ולכן, בכל פעם שעומד אני להתפלל להקב"ה, ברצוני לדעת היכן הוא צד מזרח.

כאשר רב-החובל שמע את דברי ההסבר מ"בעל הספינה", התפעל מאוד, ואמר: ומה אדם עשיר, שיש לו "יאכטה" משלו, ורב-החובל עובד אצלו בתור "משרת" - מוצא הוא לנכון להפסיק את כל ענייניו לחשוב אודות תפילה לכורא העולם, הרי בוודאי שגם הוא (רב-החובל) צריך להתחיל להתנהג באופן כזה.

...סיפור דלעיל - עם היותו סיפור פרטי שאירע אצל אדם פרטי, הרי זה ענין שנוגע לעולם כולו, כדלקמן.

והביאור בזה - בפשטות (ללא צורך בהתבוננות עמוקה). כאשר ילד יהודי בן-חמש שנים מתחיל ללמוד מקרא ("בן-חמש למקרא"), מסביר לו רש"י בפירוש תיבת "בראשית" - שהעולם כולו, שמים וארץ וכל צבאם, נבראו "בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית", וזהו "בראשית" - ב' ראשית, תורה וישראל.

והנה, כאשר ילד יהודי יוצא מה'חדר' ורואה שבני ישראל נמצאים במעמד ומצב של גלות - שואל הוא: כיצד מתאים מעמד ומצב כזה עם מה שלמד זה עתה שמציאות העולם כולו היא בשביל התורה ובשביל ישראל!

ובפרט בזמנו של רש"י - כאשר ילד יהודי שלמד ב'חדר' של רש"י היה יוצא ורואה מה שנעשה ברחוב, אשר לא זו בלבד שאינו נמצא ב"מלכות של חסד" ואפילו לא במלכות שבה שורר מצב "נייטראלי", אלא אדרבה מלכות שיש בה גזירות איומות על בני ישראל, רחמנא-ליצלן (אשר "לא תקום פעמיים צרה") – הרי בוודאי שאל: כיצד מתאים מעמד ומצב זה עם מה שלומד ב"תורת אמת" שכל העולם כולו נברא בשביל ישראל!!

ובוודאי הסביר לו רש"י (אם רק שאל) - שאכן, יהודי הוא הבעל-הבית האמיתי על העולם כולו, בכל זמן ובכל מצב, מכיוון ש"תורת אמת" אומרת שהעולם כולו נברא "בשביל ישראל". אלא שמצד ההעלם וההסתרה דזמן הגלות ("מפני חטאינו גלינו מארצנו") - הרי עניין זה הוא בהעלם, ובחיצוניות נראה שבני ישראל זקוקים לעזר וסיוע של מלכות המדינה, שלכן ישנו חיוב לדרוש בשלומה של מלכות, "כי בשלומה יהיה לכם שלום".

משל למה הדבר דומה – לאניה המפליגה בלב ים, שאף שבחיצוניותה נראה ש"רב החובל" הוא מנהיג את האוניה, שהרי הוא מחזיק בהגה של האוניה, ועל-פי סיבוב ההגה יהיה כיוון הפלגתה של האוניה - "כהגה ביד המלח, ברצותו כו", הרי האמת היא - שבעליה של האוניה הוא זה שאליו שייכת האוניה, ואדרבא: "רב החובל" הוא "שכיר" אצל הבעל-הבית של האוניה, והבעל-הבית הוא הקובע ואומר ל"רב החובל" לאן להפליג ולאן לא להפליג, למרות שבפועל ממש הרי "רב החובל", הוא האוחז בהגה (מכיוון שבעל-הבית עסוק בעניינים נעלים יותר, ואין לו פנאי לאחוז בהגה כו').

וכן הוא בנמשל: מצב העולם כולו בזמן הגלות הוא בדוגמת אוניה המהלכת בלב ים סוער, ובלשון הכתוב^[1]: "ויהי סער גדול בים והאוניה חשבה להישבר", ובמצב כזה זקוקים בני-ישראל (שהם נמצאים על גבי האוניה) להצלה מיוחדת כו', בדוגמת יורדי הים שהם בין הארבעה שחייבים להודות, כמו שכתוב^[2] "יורדי הים באוניות . . יודו לה' חסדו גו".

והנה, מכיוון שנמצאים עדיין בזמן הגלות - אזי הנהגת האוניה (הנהגת העולם), כולל הצלת בני ישראל שעל-גבי האוניה, היא על-פי לבושי הטבע, היינו, על-ידי מלכות המדינה, ש"בשלומה יהיה לכם שלום". אבל גם אז, הרי הבעל הבית של האוניה (העולם כולו) הוא - "תורה וישראל" שבשכילם נברא העולם, ומה שהנהגת המדינה (כולל הנהגתם של בני ישראל) היא על-ידי מלכות המדינה - הרי זה בדוגמת הנהגתה של האוניה על

-ידי "רב החובל", שאינו אלא "שכיר" אצל בעל-הבית של האוניה, היינו, שמלאכתו של בעל-הבית נעשית על-ידי אחרים, על-ידי שכירו - "רב החובל", מכיוון שהוא עסוק בעניינים נעלים יותר, ואין לו פנאי ללמוד ולעסוק במלאכת הנהגת האוניה.

כלומר: אף שמלך צרפת יושב על כסאו ומנהיג את כל ענייני המלוכה, הרי בעל- הבית האמיתי דמדינת צרפת הוא - רש"י (ותלמידיו), תורה וישראל, ואדרבה מלך צרפת הוא "שכיר" שממלא את רצונם של רש"י ותלמידיו בהנהגת המלוכה, מכיוון שרש"י ותלמידיו אינם יודעים כיצד לעסוק בהנהגת המלוכה ותכסיסי המלוכה כו', אין להם פנאי ללמוד את מלאכת הנהגת האוניה על-ידי האחיזה בהגה כו', מכיוון שהם עסוקים בלימוד התורה.

וזהו מעמד ומצבם האמיתי של בני ישראל גם בזמן הגלות - שהם בעלי-הבית על העולם כולו (מכיוון שכל מציאותו היא "בשביל התורה ובשביל ישראל), אלא שמצד העלם והסתר הגלות נדמה ש"רב החובל" (מלכות המדינה) הוא בעל- הבית, שהרי הוא אוהז בהגה ומוליך את האוניה לכל כיוון, "ברצותו כו",

אבל האמת היא - שהוא מוליך את האוניה בהתאם לרצונם של בני ישראל (שהם הבעל-הבית של האוניה), על-ידי זה ש"מזליהו חזי" כו', והוא רק "שכיר" אצל בני ישראל!

קטע משיחת אחרון של פסח, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ התשמ"ג ח"ג ע' 1336.

^[1] יונה א', ד.
^[2] תהילים קז, כג.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה